भाग ५ :	**तानिएको वा पम्प गरिएको पानीको प्रयोग गरेर वन डढेलो नियन्त्रण गर्नुहोस**
सेसन १.१:	वन डढेलो नियन्त्रणका लागि पम्प, होज वा पाईप र अन्य सहायक यन्त्रहरु तयार गर्नुहोस
सेसन १.२:	वन डढेलोलागेको अवस्थामा पम्पलाई सेटअप र सञ्चालन गर्नुहोस
सेसन १.३:	वन डढेलो नियन्त्रणका लागि होज वा नली र नोज्जलबाट पानी आपूर्ति गनुहोस

यस अध्यायको बारेमा:

यो अध्यायले ग्रामीण क्षेत्रका वनमा लागेको डढेलो नियन्त्रण र निर्धारित आगो लगाउने कार्यमा खटिएका व्यक्तिहरूले प्रयोग गर्ने प्रविधि तथा रणनीतिहरु बारेमा वर्णन गर्दछ ।

यो अध्याय कुनै पनि क्षेत्र जस्तै : वन जंगल, झाडी तथा बुट्यान वा घासेमैदान आदि क्षेत्रमा लागू गर्न सकिने गरी तयार पारिएको छ ।

यो अध्याय मुख्यत अग्नि सेवा, कृषि, वन डढेलो, संरक्षण, खर तथा घासेमैदान व्यवस्थापन र मनोरञ्जन प्रर्बधनमा जो पूर्ण वा अंशकालिन या स्वैच्छिक आधारमा काम गर्ने व्यक्तिहरूलाई लक्षित गरी तयार पारिएको छ ।

यो अध्याय प्राप्ति वा बुझ्नको लागि निम्न विषयमा सक्षम हुन जरुरी छ,

- योग्य तरिकामा पम्प तयार र प्रयोग गर्ने
- पम्प साईटहरुको छनोट तथा तयार र पुनस्थापन गर्ने
- होजवा पाईपको लेआउट र स्थानान्तरण गर्ने
- सुरुवाती आक्रमण र मोप अपको परिस्थितिहरुमा नोजलबाट आपूति गरिएको पानीले डढेलो नियन्त्रण गर्ने
- अग्नि कार्य स्थलमा सुरक्षित साथ सञ्चालित हुन

मुल शब्दहरु र वाक्यांशहरु	**तपाइँका लागि अध्यायको सामग्री पूर्णतया बुझ्न यहाँ प्रयोग हुने महत्त्वपूर्ण शब्दावलीको बारे जान्न जरुरी हुन्छ। यहाँ दिइएका परिभाषाहरू पछि आउने अध्यायमा सहयोग गर्न सक्दछ ।**
क्याभिएसन वा खाली	भोटेक्सको माध्यमबाट हावा सोसी छिरेको वा सोस्ने स्टेनरलाई धुलोले ढाकी पम्पमा हावाको बबलको निर्माण भएको
हेड	एक भाग अर्को भाग भन्दा माथि हुदा पानीले होसको तल्लोभागमा दिने दवाव
होज क्लयाम्प	अतिरिक्त होजवा पाईप जडान गर्न पानीको प्रवाह वन्द गर्ने उपकरण
जेट प्रतिकृया	होज वा पाईप पानीको उच्च दवावको कारण पानीको विपरित दिशा तर्फ नोजल चल्छ ।
लस	होज वा पाईप भित्र पानीको प्रवाहको प्रतिरोध, किलो पास्कल प्रति होजको लम्बाईमा
नोजलको दवाव	हेड र घर्षण सकिए पछि होजको अन्तिम भागमा रहेको दवाव
दवाव	विरोधि शक्ति बिरुद्ध वल निकाल्ने
स्ट्रेनर	पानी तान्ने होजवा पाईपको अन्य भागमा रहेको फल्टर जुन प्राय फलामको हुन्छ ।
सिल्ट	पोखरीहरुको पिंधमा निकै सानो वस्तु पाईन्छ जसलाई माटो पनि भनिन्छ ।
सोस्ने (उचाल्ने)	पम्प सम्म तल्लो तहबाट पानी तान्ने
सोस्ने होजवा पाईप	स्ट्रेनरबाट पम्प सम्मको पाईप जसलाई उच्च पानीको दवावको सामना गर्न डिजाईन गरिएको छ ।
सील वा बन्द गर्ने	ग्यास वा हावालाई पाईप भित्र प्रवेश गर्न वा फिर्ता आउने कार्य रोक्न प्रयोग गरिएको रवर, सामान्यतया धातु, प्लास्टिक वा रवर पाईपहरु दुई वा वढी टुक्राहरुलाई जोडेको बिन्दुहरुमा राखिएको हुन्छ । यसलाई ओ रिगं पनि भनिन्छ ।
आयतन वा मात्रा	पम्पले वितरण गर्न सक्ने पानीको मात्रा
भटेक्स	पानी धुमाउरो तरिकामा पानी सोस्ने होसमा पस्दछ । यो थोरै पानी भएको स्थानमा स्पष्ट देख्न सकिन्छ ।
पानीको हिर्काई	दवावको झड्का लाग्दछ तब पानी होजवा पाईपमा बगी रहदा अचानक रोकिन्छ ।
पानीको रिले वा वहाव	पानीको दवावलाई कायम राख्न श्रृखलाबद्ध रुपमा पोर्टेबल बाधको प्रयोग गरेर एक भन्दा बढी पम्पहरुलाई जोडेर पानीलाई डाडा माथी वा लामो दुरी सम्म वितरण गर्ने ।

सेसन :१.१: वन डढेलो नियन्त्रणका लागि पम्प, वा पाईप र अन्य सहायक यन्त्रहरु तयार गर्नुहोस

तपाईंले के गर्न सक्नु पर्छ ?

१. निर्माताहरुको सिफारिस अनुसार दैनिक हेरचाह गर्ने, मर्मत गर्ने ईन्धन भर्ने र चलाउनु पुर्व चेक जाच गर्ने ।

२. गाडीमा सुरक्षित रुपमा पम्प, होज वा पाईप र ईन्धनहरुलाई लोड गर्ने ।
३. उपकरण र आपूर्तिको सुरक्षालाई कायम राख्ने ।
४. व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणहरु तयार र जाँच गर्नुहोज।
५. हरेक समय आफ्नो र अन्य टोलीको सुरक्षा कायम राख्नुहोज।
६. प्रासंगिक कानूनी, संगठनात्मक र पर्यावरण आवश्यकता अनुसार स्रोत र सामाग्रीहरुको व्यवस्थापन गर्नुहोज।
७. प्रयोग प्रश्चात कुनै पनि दोष वा विग्रेको उपकरणहरुको रिपोर्ट गर्नुहोस, पम्प, होजर अन्य सहायक उपकरणहरुलाई रिकर्भर र क्रमबद्ध राख्नुहोज।

यो सेसनले निम्न कुराहरु समावेश गर्दछ,

क. पम्प, होज र अन्य सहायक उपकाणहरु तयारी र मर्मत गर्दै
१. हाते उपकरण
२. अन्य मर्मतगर्ने उपकरणहरु
३. सिल र ओ रिगं

ख. निम्न परिस्थितिहरुमा :
१. कायशाला वा वर्कशप
२. कार्य स्थल वा अपरेशनमा

ग. व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण
१. हेल्मेट, अनुहार ढाक्ने कुरा, चस्मा
२. आगो प्रतिरोधि कपडा
३. पञ्जा
४. ताप प्रतिरोधि जुत्ता
५. पिउने पानी
६. सुन्ने वा कानको सुरक्षाा

तपाई लाई थाहा हुनु पर्ने र बुझ्नु पर्ने कुराहरु :
क. मर्मत गर्ने उपकरणहरुको सुरक्षित प्रयोग
ख. निर्माताको सिफरिस अनुसार साधारण पम्पहरु कसरी मर्मत गर्ने
ग. विभिन्न परिस्थितिहरुमा उपकरणहरुलाई सुरक्षित राख्ने विधि ।
घ. भण्डारण गर्नु अधि पाईपलाई कसरी बर्ने वा रोल गर्ने ।
ङ. पर्यावरणीय आवश्यकताहरु सहित ईन्धन भर्ने र पुन : भर्ने विधिहरु ।

सेसन : १.२ वन डढेलोलागेको अवस्थामा पम्पलाई सेटअप र सञ्चालन गर्नुहोज

तपाईंले के गर्न सक्नु हुन्छ?
१. तार्किक रुपमा आगोको वातावरणलाई आकलन गर्नुहोजर स्थानिय आगोको स्वभावको भविष्यवाणी गर्नुहोस ।

२. तपाईको पर्यवेक्षक द्वारा निधारित विन्दुहरुमा पानीको आपूर्ति गर्नुहोज।
३. कुनै क्षेत्रमा पानीको आपूर्तिको पहिचान गर्नुहोजर तिनको उपयुक्तताको आकलन गर्नुहोस ।
४. पानीको आपूर्ति र पानी तान्ने कार्य गर्नको लागि सुरक्षित क्षेत्रमा पम्प राख्ने स्थान छनोट गर्नुहोस ।
६. पम्पलाई क्षेति कम गर्नको लागि पानी तान्ने भागलाई सुरक्षित स्थानमा राख्नुहोस, वा फोहोरलाई पम्प भित्र छिर्न नदिनुहोजर पम्ममा जाने पानीको गुणस्तर मा मात्रा सुधार गर्नुहोस ।
७. निर्माताको निर्देशन अनुसार पम्पको पूर्व तयारी, संचालन र बन्द गर्नुहोज।
८. पानीको आपूर्तिको मात्रा र दवावलाई नोजलको माध्यमले प्रभावकारी र सुरक्षित वहावको लागि नियन्त्रण गर्नु पर्छ ।
९. निरन्तर कार्यलाई कायम राख्न ईन्धन, तल र पानीको आपूर्तिलाई अनुगमन गरिन्छ ।
१० पानीको रिले वा बगने बाटो निर्माण गर्नुहोस ।
११. नोजल अपरेटर, पर्यवेक्षक र टोली सदस्यहरु संगको संचार कायम राखेको बारेमा सुनिश्चित गर्नुहोस ।
१२. प्रयोग पछि पम्प राखिएको स्थान पहिलेको अवस्थाको जस्तै बनाउनुहोस ।

यो सेसन वा सामग्रीले निम्न कुरा समावेश गर्दछ

क. पानी आपूर्तिका समस्याहरु :

- पहुँचता
- गुणस्तर
- परिमाण वा मात्रा
- प्रयोगको दर
- पानीको प्रभावकारी वा कुशल प्रयोग

तपाईलाई थाहा हुनु पर्ने र बुझ्नु पर्ने कुराहरु

क. सेट अप, प्राईमिङ, दवाव विकास र होज वा पाईप र नोजको माध्यले पानीको वितरण सहित कसरी हल्का पोर्टेबल पम्प संचालन गर्दछ ।
ख. प्रकृतिक श्रोतहरुबाट पानीको आपूर्ति जस्तै मात्रा, गुणस्तर, उपयोगको क्षमता र पोर्टेबल बाधको उपयोगहरुलाई कसरी सधार्ने ।
ग. पानीको वितरण र निरन्तर संचालनको लागि पम्पलाई कसरी निगरानि गर्ने र कसरी आधारभूत पानी तान्ने समस्याहरुको समाधान गर्ने ।

घ. रिले पानीतान्ने प्रणालीलाई कसरी बनाउने वा सेटअप गर्ने ।
ङ. रेडियो र हाते उपकरणहरुको प्रयोग गरेर पानी तान्ने निर्देशनहरु कसरी संचार मार्फत संवाद गर्न सकिन्छ ।
च. चारै तर्फ हेर्ने, आगोको स्थितिको बारेमा सचेत रहने, हरेक समयमा टोलीको सदस्य र पर्यवेक्षकहरु संग संचार कायम राख्न सक्षम हुने भूमिका । तपाईको भाग्ने मार्गहरु

कहा छनसाथसाथै उनीहरुको प्रयोग कहिले गर्ने, तपाईको निर्दिष्ट सुरक्षा क्षेत्रहरु सम्म पुग्न कति समय लाग्छ भन्ने बारेमा बुझ्ने

सेसन :१.३	वन डढेलो नियन्त्रणका लागि होजवा नली र नोज्जलबाट पानी आपूर्ति गनुहोस

तपाईंले के गर्न सक्नु हुन्छ?

१. संगठनात्मक प्रकृया भित्र रहि होजवा नोजनको माध्यमबाट अग्नि नियन्त्रण गर्न पानीको आपूर्ति नियन्त्रण गर्नुहोज।

२.सुरक्षित, प्रभावकारी ढंग र संगठनात्मक प्रकृया भित्र रहेर मोप अप कार्य गर्नुहोज।

३.संगठनात्मक प्रकृया भित्र र तपाईको पर्यवेक्षकद्धारा निर्देशित आपूति बिन्दुहरुमा होजवा पाईप बिछ्याउनुहोज।

४. अन चार्ज र चार्जमा रहेको होसलाई संगठनात्मक प्रकृया भित्र पुन : स्थानान्तरण गर्नहोज।

५. पम्प अप्रेटर, टोली सदस्य रपर्यवेक्षक संग संचार कायम राख्नुपर्दछ ।

यो सेसन वा सामग्रीले निम्न कुरा समावेश गर्दछ

क. नली र नोज्जलबाट पानी आपूर्ति गनुहोस

- जेट
- स्प्रे

ख. डढेलो व्यवस्थापन कार्यको लागि पानीको प्रयोग

- प्रत्यक्ष वा गालामा आक्रमण
- अप्रत्यक्ष आक्रमण
- नक डाउन र मप आप र गस्ती
- पानी संरक्षण

सेसन :१.३ क्रमश :	

क. प्रयोग गरिने पम्प र होजको प्रकार र मात्रा

- दुरी
- उचाई
- होज वा पाईपको आकार
- दबाव

ख. होजको प्रयोग र पुन : प्रयोग

- पाईपलाई बिछाउने
- विछाउने विधि
- पुन : प्राप्तीको वा पुर्नस्थापनको विधि

ग. संचारको विधिहरु :

- रेडियो
- हाते संकेत
- रनर

तपाई लाई थाहा हुनु पर्ने र बुझ्नु पर्ने कुराहरु :

१. भूई, सतह र छत्र लगायतका विभिन्न प्रकारका वनस्पती डढेलोहरुलाई कसरि पानीहाली निभाउने ।

२. संगठनात्मक प्रकृया भित्र रहि पोटेबल पम्प, नोजल, हिस वा पाईपलाई वछाउने र पुन प्राप्त गर्ने विधि

३. आगो नियन्त्रण टोलीको भागको रुपमा रहेर व्यक्तिगत रुपमा वा हाते उपकरण, बाल्ने यन्त्र,पम्प र विमानहरुको संयोजनमा प्रयोग गरिएका पोर्टेबल पम्मको क्षमता र सीमाहरु ।

४. वनस्पतीको प्रकार र उचाई, ज्वालाको लम्बाई र सामना गर्नुपर्ने आगोको स्वभावको अन्य पक्षहरुको लागि सही उपकरणहरुको चयन कसरी गर्ने ।

५.चारै तर्फ हेर्ने, आगोको स्थितिको बारेमा सचेत रहने, हरेक समयमा टोलीको सदस्य र पर्यवेक्षकहरु संग संचार कायम राख्न सक्षम हुने भूमिका । तपाईको भाग्ने मार्गहरु कहा छनसाथसाथै उनीहरुको प्रयोग कहिले गर्ने, तपाईको निर्दिष्ट सुरक्षा क्षेत्रहरु सम्म पुग्न कति समय लाग्छ भन्ने बारेमा बुझ्ने ।

अस्वीकरण

यो अस्वीकरण तपाईंको वेब साइट को प्रयोग गर्दछ र यस वेब साइट को उपयोग गरेर तपाईंलाई यस अस्वीकरणलाई पूर्ण रूपमा स्वीकार गर्नुपर्नेछ। कृपया ध्यान दिनुहोस् कि यस वेब साइटमा बिना सूचना जानकारी परिवर्तन हुन सक्छ। The Global Fire Monitoring Center, The International Association of Fire and Rescue Services and Rural Development Initiatives Ltd (together the "EuroFire Partners") र यो होस्ट वेब साइट संग जडान, ब्राउजिङ, जानकारीको प्रयोगमा निहित, र यस वेबबाट कुनै पनि सामग्री डाउनलोड गरेमा कुनै जिम्मेवारी स्वीकार गर्ने छैन र सबै दायित्व (कानून द्वारा अनुमति दिइएको अधिकतम हदसम्म) मा बहिष्कृत गर्नसक्नेछ। यो वेब साइटमा रहेको जानकारीहरु कानुनी वा व्यावसायिक सल्लाह अनुरुप छैन। यो वेब साइटमा समाहित सामग्री सामान्य जानकारी प्रयोजनका लागि मात्र प्रदान गरिन्छ र कुनै पनि सूचना वा सामग्रीको आधार बनाउँदैन जुन एक विशिष्ट उद्देश्यका लागि निर्भर हुनुपर्दछ। EuroFire Partner र यो वेब साइटले कुनै पनि जानकारी वा कथन को पूर्णता वा शुद्धता को लागी जिम्मेवारी स्वीकार गर्दैन र वेब साइट वा कुनै पनि हानिकारक वा क्षतिको लागि जुनसुकै निर्भरताबाट उत्पन्न हुन सक्छ, चाहे कुनैपनि हानि प्रत्यक्ष, अप्रत्यक्ष वा परिणाममुलक हुनसक्छ। यो वेब साइटको सामग्रीमा निर्भर हुनुहुदैन र तपाईले आफ्नो सम्बन्धित अधिकार प्राप्त क्षेत्रको उचित व्यक्तिको सल्लाह विना यो जानकारीको प्रयोग नगर्नुहुन अनुरोध छ। विशिष्ट अस्वीकरणहरू यो निश्चित सामग्रीको साथ वा यस वेब साइटको केही भागमा यस अस्वीकरणको अलावा लागू हुन सक्छ। केहि सामग्री वा यस वेब साइटको भागहरुमा यी पृष्ठहरूबाट अन्य वेब साइटहरूमा लिङ्कहरू जानकारीका लागि मात्र हुन रकेवल र EuroFire Partners र यस वेब साइटले दिइएको पहुँच, वा सामाग्री यो वेब साइटमा लिंक गरिएको छ त्यसको कुनै जिम्मेवारी वा दायित्व स्वीकार गर्दैन र जरूरी छैन कि तिनीहरूमा व्यक्त गरिएका विचारहरूलाई समर्थन गर्छ। यस वेब साइटमा जानकारी प्रतिक्रिया समावेश गरेको छ तर जरुरी छैन कि त्यो सबै EuroFire Partners वा अन्य साझेदारी संस्थाको होस। यस साइटमा सबै सामग्रीहरू प्रतिलिपि अधिकार र बौद्धिक सम्पत्ति कानुनद्वारा सुरक्षित छन् र जबसम्म स्पष्ट रूपमा उल्लेखित वा अन्यथा लेखनमा सहमति भएको छ र तपाईंले सामाग्री पहुँच र डाउनलोड गर्न सक्नुहुन्छ। यो वेब साइट मात्र व्यक्तिगत, गैर व्यावसायिक उपयोगको लागि हो।

The EuroFire Partners ले यो वारेंटं गर्दैनन् कि यस वेब साइटमा उपलब्ध सामाग्रि त्रुटिरहित हुनेछ वा दोषहरू सच्याइएको हुनेछ, वा त्यो सर्भरले यो वेब साइट उपलब्ध गराउने सर्भर भाइरस रहित छ। तपाईंले आफै हेर्नु पर्छ र भाइरस जाँचहरू लागू गर्न तपाईंको स्वयंको जिम्मेवारी हो। यस वेब साइटको जानकारी र अन्य सामग्रीहरू स्कटल्याण्डका नियमहरूसँग पालन गरी डिजाइन गरिएको छ। यो वेब साइट स्कटल्याण्डको कानुन अनुसार प्रशासित र यस वेब साइट को सबै प्रयोगकर्ताहरु लाई अपरदर्शी रूपमा स्कटिश अदालतको अधिकार क्षेत्रलाई बुझाउँदछ जुन कुनै वेबसाईट वा यस वेब साइटको साथ जोडिएको कुनै पनि दावी वा अन्य क्रियाकलापको सन्दर्भ गर्दछ। हाम्रो सेवा वा यस साइटमा उत्पादित कुनै पनि जानकारी यदि कुनै पनि अन्य देशमा लागु गरिएको कानुनी कानूनको बिरुद्ध यस वेब साइटको कुनै पनि चीज हो भने, यो वेब साइट त्यस देशका व्यक्तिहरूले पहुँच गर्न नसक्ने र यस्तो कानुनी अधीनमा रहेका व्यक्तिहरू यसको प्रयोग गर्न योग्य हुदैनन्।

EuroFire is being funded with support from the European Commission. The information presented here reflects the views only of the author and the Commission cannot be held responsible for any use wihich may be made of the information contained therein.